

GELOVEN IN JE WERK ALS LERAAR

De betekenis van kernreflectie voor het christelijk onderwijs

Tiemen Zijlstra, Fred Korthagen, Angelo Vasalos en Heleen Wientjes

Good teaching cannot be reduced to technique; good teaching comes from the identity and integrity of the teacher.
Palmer (1998)

Vormgeven aan het geloof

Hoe kun je als christen vormgeven aan je geloof in je dagelijks werk als docent, in de manier waarop je leerlingen en collega's ondersteunt in hun ontwikkeling? Deze vraag is het centrale thema in het scholingstraject 'Geloven in je werk als leraar', waar we in dit artikel meer over vertellen.

Veel mensen zijn vanuit hun christelijke achtergrond goed bekend met waarden zoals respect, naastenliefde en bezieling. Toch lukt het je de ene keer beter dan de andere om dat, behalve in woorden, ook daadwerkelijk in je gedrag te laten zien. Over 'de daad bij het woord' gaat het in het traject 'Geloven in je werk als leraar'. Uitgangspunt is dat het zeer belangrijk is om je bewust te zijn van voor jou wezenlijke waarden, maar dat je niet moet blijven steken in abstract *praten over*. Uiteindelijk gaat het er immers om hoe de diepte van het geloof tot uitdrukking komt in ons concrete handelen. Raken wij anderen daardoor aan? Maken wij echt een verschil? Gebruiken wij de aan ons geschonken mogelijkheden en talenten volledig? Maken wij het beste in onszelf wakker en zichtbaar? En ondersteunen wij de talenten en ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen optimaal? De meesten van ons zullen – als ze oprecht kijken naar zichzelf – erkennen dat het soms een hele zoektocht is om onze diepste overtuigingen zonder belemmeringen tot uitdrukking te brengen in ons onderwijswerk. Gaan wij die zoektocht bewust aan? Willen we ons daarbij laten ondersteunen, zodat we dat wat ons meegegeven is, nog beter kunnen benutten ten dienste van onze medemens?

Kernreflectie

Een methodiek met de naam *kernreflectie* helpt ons om ons te richten op de essentie van het bestaan van onszelf en anderen (Korthagen & Lagerwerf, 2008). Bij kernreflectie is steeds de vraag hoe die essentie, je diepste betrokkenheid, je bezieling, optimaal naar buiten kan komen. En als er daarbij belemmeringen blijken te zijn, dan geeft de kernreflectiebenadering aanwijzingen om die aan te pakken.

Op basis van de kernreflectiemethodiek zijn uiteenlopende scholingstrajecten ontwikkeld voor verschillende sectoren van het onderwijs. Een van die trajecten, 'Geloven in je werk als leraar', is specifiek gericht op het christelijk onderwijs; het wordt in samenwerking met de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle verzorgd. In dat traject wordt heel duidelijk hoe kernreflectie helpt om de christelijke overtuiging vorm te geven in concreet gedrag. Reacties van deelnemers maken dat duidelijk, bijvoorbeeld:

"Ik heb bij collega's de kwaliteiten van betrokkenheid, zorg, openheid gezien en ervaren en de bereidheid om met me mee te leven. Dat zou ik graag meer willen".

"Ons meer bewust worden van kernkwaliteiten (gaven van God) bij elkaar en bij kinderen en ze veel meer in te zetten, is van groot belang".

"Deze manier van werken brengt je terug bij je idealen, die vaak door allerlei oorzaken ondergesneeuwd zijn/raken".

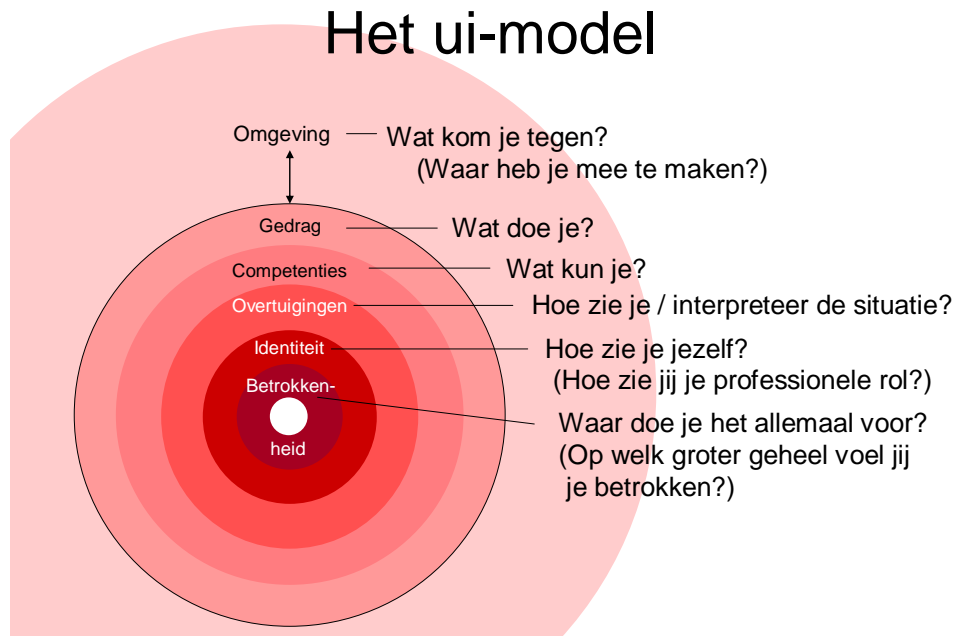
Bij kernreflectie staat het integreren van bezieling (geloof) en feitelijk gedrag (competenties) centraal, en de kernreflectieaanpak kan daardoor een belangrijke verdieping opleveren van het christelijk onderwijs.

Theoretische achtergronden

De kernreflectiebenadering is gebaseerd op recente wetenschappelijke inzichten in leer- en onderwijsprocessen (Korthagen & Lagerwerf, 2008) en nieuwe ontwikkelingen in de psychologie, met name de positieve psychologie (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Die laatste richt zich vooral op

de vraag hoe mensen hun kwaliteiten de ruimte kunnen geven, en respectvol eventuele belemmeringen als het ware kunnen 'oplossen'.

In de kernreflectiebenadering wordt uitgegaan van het zogenaamde ui-model:

Het ui-model geeft 'lagen' weer rond de kern van de persoon, lagen die elkaar wederzijds beïnvloeden.

De buitenste laag is die van de *omgeving*, de concrete werksituaties die zich voordoen. Belangrijk is hoe je in het hier-en-nu concreet inspeelt op die situaties in de omgeving. Dan gaat het om de laag van het *gedrag*. Dat gedrag wordt weer bepaald door de *competenties* die je in huis hebt: wat kun je. Waar we niet altijd bij stilstaan is dat competenties op hun beurt bepaald worden door *overtuigingen* over concrete situaties. Als je bijvoorbeeld gelooft dat leerlingen streng aangepakt moeten worden, ontwikkel je andere competenties dan als je gelooft dat het er vooral om gaat ze ruimte te geven en te stimuleren. Omgekeerd is het ook zo, dat wat je kunt bepalend is voor de overtuigingen die je hebt over concrete situaties: 'ik kan het, dus ik geloof erin'. Er zijn ook overtuigingen die met jezelf te maken hebben, met je (*beroeps*)*identiteit*: wat zie je als jouw (professionele) rol? Wat voor docent wil je zijn? Ten slotte zijn er de diepere overtuigingen die richting geven aan je leven: jouw geloofsovertuiging en de daarmee verbonden 'missie' in je werk. Dat is de laag van *betrokkenheid* of *bezieling*, ook wel de laag van *spiritualiteit* genoemd.

Het basisidee van het ui-model is dat wij optimaal functioneren en onze geloofsovertuiging ten volle in de wereld uitdrukken, als al de zes lagen met elkaar harmoniëren. Helaas is dat niet altijd het geval: we komen onze worstelingen tegen in het werk, en die verwijzen altijd naar een frictie tussen de verschillende lagen. Kernreflectie is erop gericht zulke fricties op te sporen en aan te pakken, niet door een diepgravende analyse van het probleem te maken, maar door de innerlijke kracht aan te spreken die in ieder mens aanwezig is.

Vertaling naar de praktijk

Het gaat bij kernreflectie steeds om de praktische vertaalslag van geloof en idealen naar handelen, zichtbaar in onze manier van werken met leerlingen, in het samenwerken met collega's. Wat is de kern van 'gelooven in mijn werk' en hoe ziet die kern er in mijn individuele leraarsbestaan uit? Hoe maak ik datgene waar ik in geloof, tot geleefde waarheid? Hoe draag ik als individu daardoor bij aan het grotere geheel waar ik deel van uitmaak? Wat dragen wij op die manier gezamenlijk, als team, uit? Dit soort vragen bekijken we steeds vanuit concrete situaties uit het dagelijks werk en we ontwikkelen competenties die ons beter in staat stellen in die situaties datgene te bereiken wat we ten diepste willen bereiken.

Dergelijke vragen aan jezelf en elkaar stellen, dat vereist bereidheid om open te zijn over je persoonlijke ervaring, jouw beleving van het geloof, jouw idealen en bezieling, jouw successen en

worstelingen in het van daaruit werken in het onderwijs. In de inmiddels afgeronde trajecten met teams van scholen, bleek dat niet alleen de individuele deelnemer voor het eigen functioneren veel ontleende aan deze aanpak, maar dat er voor het team als totaal een grote toegevoegde waarde was. Het met elkaar delen van bezieling en idealen, het gezamenlijk werken aan een aanpak van zaken waarbij het allemaal niet zo lekker loopt, had als gevolg dat een schoolteam nog meer een gezamenlijke visie ontwikkelde, en als team grotere draagkracht en effectiviteit verwierf. Individueel was er een toename zichtbaar in de competentie om collega's en leerlingen te begeleiden bij het vorm geven aan het beste in zichzelf.

Niet alleen voor leraren, maar ook voor de hen toevertrouwde leerlingen kan de kernreflectie benadering veel betekenen. Als we het hebben over 'het beste in jezelf' – dan hebben we het over de ons door God gegeven kwaliteiten, talenten. Als we kinderen de ervaring kunnen geven dat zij in hun specifieke zijn ertoe doen, dat het Gods bedoeling is dat zij hun specifieke mogelijkheden ontplooiën, dan leggen deze kinderen al jong een ervaringsbasis voor leven vanuit het geloof. En uiteindelijk gaat het in ons leraarswerk daarom: om het kind dat Gods bedoeling met haar, met hem, gaat leven.

Een bijbelverhaal

Als het gaat om je ontwikkeling en hoe je je werk te doen hebt, dan zijn uit het bekende verhaal van Jezus over de talenten belangrijke boodschappen te halen, die onze visie voeden. Dit verhaal is te vinden in Mattheüs 25.

Een heer gaf drie van zijn dienaren geld in beheer, omdat hij voor langere tijd wegging. De eerste gaf hij vijf talenten, de tweede twee en de derde één talent. Er staat heel mooi bij: hij gaf ze talenten 'naar hun bekwaamheid'. Hij kende dus hun mogelijkheden en hield daar rekening mee. Bij de afrekening, bij zijn terugkomst, blijken de eerste twee hun mogelijkheden goed te hebben ingezet. Ze hebben er beiden net zoveel bij verdiend als ze in beheer hadden gekregen. Als beloning krijgen zij sterk bevestigende woorden te horen, vermeerdering van wat ze zelf al hadden, en vertrouwen: ze krijgen de verantwoordelijkheid over meer.

De derde dienaar werd beheerst door angst en heeft zijn ene talent in de grond gestopt. Hij graaft het weer op als de heer terug is en geeft het ongeschonden terug. Hij legt ook uit waarom hij het zo aanpakte: de heer is in zijn ogen een hardvochtig en hebzuchtig mens, en hij, de dienaar, is bang voor wat hem te wachten staat als hij van het hem toevertrouwde ook maar iets kwijt zou raken. Angst is voor hem de legitimatie voor stilstand in ontwikkeling en groei. Dit nu komt hem duur te staan. De heer wijst de manier van werken van deze dienaar af, maar dieper nog wijst hij diens houding af: dat hij zich zo volledig door angst laat beheersen dat zelfs de geringste ontwikkeling verhinderd wordt. Opvallend is dat de heer niet mee gaat in de angst van die dienaar, hem niet plaatst in een slachtofferrol om vervolgens voor hem te gaan zorgen. Nee. Hij spreekt hem heel duidelijk aan op zijn verantwoordelijkheid: 'als je me écht zou kennen, dan had je het talent op de bank gezet. Dan had je nog iets gedaan, dan was er tenminste nog rente gekomen'. Opvallend is ook dat de heer ervan uitgaat dat zijn dienaren dit werk gewoon voor hem doen, dat ze hun mogelijkheden inzetten om hun heer te dienen, dat ze niet alleen op zichzelf gericht zijn.

De dienaar die niet in dienstbaarheid actief verantwoordelijkheid neemt voor het hem toevertrouwde talent, hem wordt uiteindelijk alles afgenomen, ook dat wat hij heeft.

Wat kunnen we van deze gelijkenis leren? Wij zien zeker vijf punten die voor ons werk als leraar betekenisvol zijn.

- Ieder mens heeft van de Schepper mogelijkheden en bekwaamheden ontvangen. In taal van nu kunnen we ook zeggen: kernkwaliteiten, eigenschappen, competenties. Denk aan gaven waarmee je geboren werd, bijvoorbeeld gevoeligheid, een helder verstand, creativiteit, een krachtig lichaam. Belangrijk is om die in beeld te krijgen, zodat we ze bewust en doelgericht kunnen inzetten.
- Want van ons wordt verwacht dat we aan het werk gaan met de aangereikte talenten, zo goed als we kunnen: naar onze bekwaamheid. Talenten, dat is in het bijbelverhaal geld, maar dat is uit te breiden naar allerlei zaken die je in je leven krijgt aangereikt. Denk aan zaken die de omgeving je schenkt in opvoeding, onderwijs, leermeesters, ervaringen, etc. De bedoeling is dat je die talenten vermeerderd, zodat er groei en ontwikkeling is. Het mooie is dat er, als je dit doet, ook zegen zal zijn en dat je zomaar meer kunt ontvangen dan je had verwacht.
- Helaas, angst kan ons zo lamleggen, dat we tot stilstand komen, onze kwaliteiten niet inzetten en de ons gegeven talenten in de grond stoppen. Er gebeurt niets mee. Zonde, in dubbele zin. Het resultaat kan zijn dat zelfs wat we al hadden ons wordt ontnomen: een talent dat niet (uit)geoefend wordt is niet alleen onzichtbaar, maar verliest mettertijd ook z'n scheppende kracht,

zoals spieren die niet geoefend worden, degenereren.

Let wel: er wordt niet gezegd dat we niet bang mogen zijn. De boodschap is deze: als we de angst zo'n belangrijke plaats geven dat we onze mogelijkheden (kernkwaliteiten) niet gebruiken en dat wat we krijgen aangereikt in de grond stoppen, dan zijn we verkeerd bezig. De boodschap is ook dat we zelf keuzes kunnen maken in hoe sterk we ons wel of niet door onze angst laten beheersen.

- Het wordt niet van ons verwacht dat we allemaal met tien talenten terug komen. Wat van ons verwacht wordt is dat we verantwoordelijkheid nemen voor ontwikkeling. Ontwikkeling van precies die talenten die jij krijgt, op precies die manier die binnen jouw mogelijkheden past.
- Uit het verhaal komt ook duidelijk een belangrijk levensdoel van een christen naar voren: het gaat ten diepste niet om jouw eigen ontwikkeling maar om het dienen van God - met jouw specifieke talenten en mogelijkheden. Die dienstbaarheid richt je leven en werken. En daarin word je niet overvraagd. Je hoeft alleen maar in te zetten wat je hebt ontvangen.

Betekenis van dit verhaal voor de professionele context

In het traject '*Geloven in je werk als leraar*' blijken deelnemers veel te hebben aan de kernreflectieaanpak als ze hun diepste overtuiging en bezieling handen en voeten willen geven. Het verhaal van de talenten kan begrepen worden in termen van kernreflectie:

Wij gaan er van uit dat de Schepper in ons allemaal veel mooie mogelijkheden en kernkwaliteiten heeft geschapen. In de trainingen kernreflectie krijgt het ontdekken van die kernkwaliteiten een belangrijke plaats. Maar dat niet alleen, we staan er ook bij stil hoe je vanuit zo'n kwaliteit je werk kunt vormgeven.

Een voorbeeld: Ineke, leerkracht van groep vier. Er wordt de laatste tijd steeds meer gepest in haar groep en ze wil dat met de kinderen bespreken. Ze ziet behoorlijk op tegen dat gesprek, ze is eigenlijk vreselijk boos op de pestkoppen; maar ja, boosheid helpt niet echt – dat weet ze ook wel. Maar hoe dan?

In de training is zo'n situatie het startpunt van het zoeken naar een antwoord op het 'hoe dan'. Als de probleemsituatie helder is, gaan we verder: waarom zou je het eigenlijk willen veranderen? Ineke zegt: "Nou, bijvoorbeeld omdat ik wil dat er weer een veilige sfeer in de klas is, waar kinderen die niet meteen alles snappen, niet worden uitgelachen" (kwaliteiten van Ineke: helder inzicht in voorwaarden voor leren, betrokkenheid bij de leerlingen, zorg). Het gaat verder: het gaat Ineke om het leren, ze wordt er altijd helemaal warm van als ze ziet hoe een kind een stap vooruit zet, hoe het groeit (kwaliteiten: zorg, liefde voor kinderen en hun groei, bezieling voor je werk). Ze zou het liefste willen dat de kinderen gevoelig zouden zijn voor dat wonder, daar op hun niveau en manier respect en zorg voor zouden hebben (ideaal, missie). Ze zou heel erg graag in staat zijn om hen daar iets van te leren (kwaliteiten: dienstbaarheid, inzet). En ineens schiet haar te binnen hoeveel indruk een paar weken geleden de film 'het paard van Sinterklaas' had gemaakt op de klas – wat ze daarvan hadden opgestoken over onder meer buitenbeentjes en vriendschap. Ineens weet ze wat ze gaat doen: niet praten over, maar een verhaal zoeken, of een sprookje, dat ze gaat voorlezen – of wie weet ook een film. Zo'n verhaal heeft z'n eigen werking op kinderen, en ze heeft al zo vaak gezien dat je daar op kunt vertrouwen: op de kracht van het verhaal maar minstens zoveel op de ontvankelijkheid en wijsheid van de kinderen.

Doordat Ineke contact maakte en hield met haar eigen kernkwaliteiten werd haar doel (pestgedrag laten stoppen) specifieker én op een dieper niveau geformuleerd (verantwoordelijkheid voor elkaar en elkaars leren nemen). Tegelijk wist ze weer ze hoezeer ze kon vertrouwen op het leervermogen van de leerlingen, ook bij dit soort soms zo lastig in woorden te vangen zaken. En haar creativiteit kreeg de ruimte: ineens kwam het idee in haar op om op een andere manier het thema aan de orde te stellen dan door erover te praten.

Ze heeft een verhaal gevonden en voorgelezen, en in de dagen daarna op passende momenten terloops iets uit dat verhaal gebruikt. Bijvoorbeeld, voordat er iets nieuws en lastigs met rekenen in de klas besproken zou gaan worden, zei ze: "We gaan nu iets moeilijks aanleren. Hoe zouden de dieren uit het verhaal dat doen?" Ook benoemde ze de kwaliteiten van de kinderen: "Je pakt dit heel verstandig aan, je lijkt wel op de leeuw, weet je dat?"

Deze aanpak bleek weldadig – voor de kinderen en voor haarzelf. De onderlinge contacten, de sfeer in de klas en ook het leren werden er positief door beïnvloed.

Belemmeringen

Behalve voor kernkwaliteiten en idealen hebben we in de training ook aandacht voor de belemmeringen die je afhouden van het realiseren van je idealen, die je afhouden van het contact met je kernkwaliteiten.

Dat kunnen gevoelens zijn zoals angst, of overtuigingen als 'dat lukt me toch niet', 'ik mag niet falen'. In onze visie is het belangrijk om die belemmeringen serieus te nemen. Als we ze zouden negeren kunnen ze, vaak ongemerkt, ons functioneren dwarszitten. Allerlei mogelijkheden komen niet uit de verf en talenten verdwijnen onder de grond.

Zo was daar leraar Erik. Hij maakte zich zorgen over 12-jarige Paul uit zijn klas. Het ging niet goed tussen hen beiden. Erik kreeg niet echt contact met deze leerling. Er waren regelmatig conflicten en Erik was vooral bezig de jongen te corrigeren om hem in het gareel te houden. Erik begon te twijfelen aan zijn deskundigheid. Hij was bang dat Paul het zo niet zou redden, maar hij voelde zich wel verantwoordelijk voor zijn ontwikkeling. Bij het idee echter om de volgende dag Paul weer voor zich te hebben, kreeg hij het al benauwd. Zijn vervelende gevoelens en gedachten konden totaal het enthousiasme voor zijn werk overwoekeren, enthousiasme dat hij normaal wel had. Positieve gevoelens voor Paul en liefde voor deze leerling waren ver te zoeken.

In de training nemen we de tijd om echt stil te staan bij dergelijke negatieve gevoelens en gedachten. Liever wil je ze niet hebben, want 'zo is een echte leerkracht niet', maar ze proberen te vermijden betekent dat ze juist in stand blijven en invloed blijven uitoefenen. Dus stimuleerden we Erik om zijn ergernis, zorg en angst ook echt te voelen en te verkennen wat die betekenden voor zijn werk. Hij ging steeds pijnlijker ervaren hoe deze gevoelens en gedachten het contact belemmerden met zijn eigen kernkwaliteiten verantwoordelijkheid, enthousiasme en liefde. En toen we hem vroegen zich met die kwaliteiten weer te verbinden en van daaruit te kijken naar wat hij met betrekking tot Paul het liefste zou willen, toen viel ineens het kwartje: dat Paul weer plezier zou hebben op school! En er rolden allemaal kwartjes achteraan: dat 'plezier op school' komt doordat je het werk wat je daar doet interessant vindt, doordat je merkt dat je klasgenoten en leerkracht je zien staan, doordat je je gewaardeerd voelt in wie je bent en wat je kunt. En bij Paul was op dit opzicht van alles mis: hij verveelde zich, de taken die hij kreeg waren niet uitdagend genoeg – eigenlijk was hij uitgeleerd op deze school en toe aan vervolgonderwijs. Maar ja, dat duurde nog negen maanden. Zijn energie vond een uitlaatklep in storend gedrag, en hij was creatief genoeg daarin om Erik tot wanhopens toe voor onaangename verrassingen te zetten. Zijn klasgenoten vonden hem soms wel stoer, maar hadden ook last van hem en lieten hem steeds meer links liggen.

Erik is met Paul gaan praten, heeft samen met hem uitgezocht waar zijn belangstelling lag. Hij is materiaal voor hem gaan zoeken waar voor Paul weer iets aan te beleven en te leren was. Ook heeft hij met het team over Paul gepraat. Het bleek toen dat er in een van de andere groepen zelfs drie kinderen waren die 'uitgeschoold' waren. Een van de docenten wist dat er een school voor voortgezet onderwijs was die eens per veertien dagen een zogenaamde 'plusklas' organiseerden voor dergelijke leerlingen. Een groepje van vier kinderen, Paul en drie maatjes, ging daar naar toe. Door deze aanpak, in en buiten de klas, fleurde Paul geweldig op. Het groepje van vier was aan elkaar gewaagd, ze konden samen 'op niveau' werken en praten. Paul voelde zich weer gezien en begrepen, en geen uitzondering. Over wat hij deed in de plusklas vertelde hij in de groep als hij weer terugkwam (een verstandige idee van Erik), en het contact tussen Paul en de klasgenoten werd behoorlijk wat beter. Niet alleen was zijn storend gedrag voor een groot deel verdwenen, ze zagen ook 'de oude Paul' weer terug, een creatief en bewegelijk joch, dat altijd wat te vertellen heeft, spannende spelletjes kan verzinnen, onverwachte oplossingen bedenkt. En Erik kan zich nauwelijks meer herinneren dat hij zo'n hekel aan Paul had gehad. Hij geniet van Pauls ontwikkeling en van zijn eigen inzet als bekwaam en inventief docent van deze leerling. Hij geniet van hun contact. Hij geniet van het samenspel tussen de leerlingen. En hij heeft zo af en toe zo'n diep dankbaar moment waarin hij even heel waarachtig voelt dat het nu meer gaat zoals God het heeft bedoeld.

Handelen vanuit idealen en kwaliteiten

Zowel Ineke als Erik konden door het kernreflectieproces al heel snel weer komen bij hun idealen en kernkwaliteiten. En in die idealen zit kracht, creativiteit, energie. Dat was zeer zichtbaar: ze kwamen op ideeën en zagen mogelijkheden die voorheen niet in hun hoofd opgekomen waren. De stroom van energie en creativiteit werd niet meer geblokkeerd door waar ze eerder in vastzaten, helemaal gefocust op het probleem, de 'gewone' oplossingen daarvoor en hun ervaren onvermogen. Ze gingen met hun ideeën aan de gang en ze deden dat op hun eigen karakteristieke manier. Het resultaat dat ze boekten was een resultaat dat echt paste bij hun eigen mogelijkheden, hun eigen kernkwaliteiten. Maar ook bij hun idealen, hun visie, hun bedoelingen met het individuele kind of met de groep. Bij kernreflectie komen niet de van buitenaf aangedragen competenties, beroepsvereisten, op de eerste plaats. Nee, vooraan staat dat je aangesproken wordt op de verantwoordelijkheid om jouw eigen specifieke kwaliteiten te ontplooien en ontwikkelen. Het gaat om wie jij bent en wilt zijn. En ook daar weer raakt kernreflectie het bijbelverhaal, dat immers laat zien wat er van ieder van ons verwacht wordt: de aan jou gegeven talenten niet begraven, maar ermee werken, ze ontplooien en ontwikkelen.

Binnen kernreflectie komen ook waarden aan de orde die te maken hebben met het spirituele niveau: de binnenste laag van het ui-model. Het gaat dan om bijvoorbeeld dienstbaarheid, compassie, medemenselijkheid, liefde. Het zijn belangrijke christelijke waarden waar we in de trainingen bij stilstaan. We nemen daar meer tijd en aandacht voor dan over het algemeen gebeurt. We kijken er ook op een specifieke manier naar. We gaan vooral in op ieders eigen betrokkenheid op de spirituele werkelijkheid, het leven met God en wat dat betekent voor je denken, voelen, willen en handelen. Hoe geef je jouw geloof vorm in je werk als leraar? Dit aspect van de cursus is niet het minst belangrijke: het zijn immers de christelijke waarden die het bestaansrecht vormen van het christelijk onderwijs.

Opbrengsten

Onze ervaring in trainingen is dat als je gaat voor je idealen en als je mag werken op je eigen manier, vanuit contact met je eigen kernkwaliteiten, je ook steeds gemakkelijker bewust wordt van je (innerlijke) belemmeringen. Dat bewustzijn en het ervaren van een stuk gebrokenheid is soms ook lastig en verdrietig, en je kunt ermee worstelen. Maar uiteindelijk krijgen belemmerende overtuigingen, belemmerende gevoelens, belemmerende beelden en belemmerende gedragspatronen steeds minder invloed. Wat er gebeurt is dat je functioneren steeds meer bepaald wordt door je idealen, je kernwaarden, je bestemming, de kracht die God geeft. De authentieke persoon die jij bent, wilt en mag zijn wordt steeds zichtbaarder. Je wordt zo in toenemende mate een 'heel' mens, geïntegreerd en congruent. Dit levert zowel voor jezelf als voor de kinderen en je collega's veel op.

Als je op deze manier leert werken, dan gaan competenties die je ontwikkelt, passen bij jou in plaats van andersom. Jouw handelen, jouw vermogens (competenties) worden gekleurd door wie jij bent, wat jij belangrijk vindt en waarvoor jij het allemaal doet. Je kunt ook beter beoordelen of een bepaald competentiemodel bij jou past, en je kunt het voor jezelf passend maken, letterlijk aanpassen. Er hoeft dan ook niet nog een soort christelijke competentie bij een bestaand model bedacht te worden. In onze visie zijn je spiritualiteit, je visie, je kernkwaliteiten geïntegreerd in je hele functioneren en dus ook in alle professionele competenties. Je bent dan de zelfbewuste, zelfsturende professional, die zich volledig en dienend inzet met de van God ontvangen kwaliteiten.

Niet omdat het moet, maar omdat je het wilt. En als genade kun je het ervaren dat het nog uitgesproken leuk is ook: wie kent niet die bijzonder prettige en bevredigende momenten dat je werk als vanzelf gaat, helemaal goed voelt, en ook echt in kwaliteit en effect helemaal goed is. Geweldig toch?

Voor het kind

Stel je voor dat je dit ook allemaal aan kinderen kunt meegeven. Dat je hen leert om hun kernkwaliteiten te ontdekken en vandaar uit te werken. Dat ze meer in vrijheid eigen mogelijkheden en aangereikte talenten mogen vermeerderen, mogen groeien en op die manier heel veel mogen leren op school. Dat je ze leert dat angst, onzekerheid en andere belemmeringen er wel (mogen) zijn, maar dat ze je niet hoeven te beheersen.

Een idealistisch verhaal?

Jazeker. Het verhaal uit de bijbel en trouwens de boodschap van de hele bijbel is gericht op idealen. Dan mag je werk ook zeker zo gericht zijn! Wat is er mooier dan dat je met plezier, en misschien nog geïnspireerder, je werk doet in de klas?

Tegelijkertijd is ons verhaal ook realistisch. Zoals één van de deelnemers aan onze trainingen schreef:

“Op deze manier hebben we het over wat ons drijft, het helpt ons om de gaven van de Geest te gebruiken in de praktijk, zeer waardevol”.

Veel docenten zijn deze weg al gegaan en worden zo - nog meer dan voorheen - een lichtend voorbeeld van wat het geloof voor het onderwijs kan betekenen.

Meer informatie over kernreflectie is te vinden op www.korthagen.nl.

Literatuur

Csikszentmihalyi, M. (1999). *Flow: Psychologie van de optimale ervaring*. Amsterdam: Boom.

Dekker, J. & Zijlstra, T. (2^e druk 2006). *Competenties in beeld*. HB uitgevers: Baarn

- Douma, J. (2006). *Leven in verbondenheid, de kracht van het kennen van Christus*. Kok: Kampen
- Fredrickson, B. L. (2002). Positive emotions. In: C.R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* 120- 134. Oxford, etc.: Oxford University Press.
- Grün, A. (2006). *Innerlijke kracht*. Positieve energie aanboren en uitputting voorkomen. Ten Have: Kampen
- Korthagen, F.A.J. (2004). Zin en onzin van competentiegericht opleiden. *VELON-Tijdschrift* 25(1), 13-23.
- Korthagen, F.A.J. (2006). Persoonsvorming en beroepsvorming. In: B. de Muynck & P. Vos (Red.), *Vorming in het christelijk onderwijs* (pp. 58-70). Amsterdam: Buijten & Schipperheijn Motief.
- Korthagen, F.A.J., Kessels, J., Koster, B., Lagerwerf, B., & T. Wubbels, T. (2001). *Linking practice and theory: The pedagogy of realistic teacher education*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Korthagen, F. & Lagerwerf, B. (2008). *Leren van binnenuit: Onderwijsontwikkeling in een nieuwe tijd*. Soest: Nelissen.
- Korthagen, F. & Vasalos, A. (2005). Levels in reflection: Core reflection as a means to enhance professional development. *Teachers and Teaching: Theory and Practice* 11(1), 47-71
- Korthagen, F. & Vasalos, A. (2006). Kernreflectie als sleutel tot transformatie. In: *Het Handboek voor Coaching* (pp. 91-105). Haarlem: Life University.
- Ofman, D. D. (1992). *Bezieling en kwaliteit in organisaties*. Cothen: Servire.
- Palmer, P. J. (1998). *The courage to teach*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Seligman, M. E. P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55 (1), 5-14.